

22 Julio, 2023

JOSÉ MARÍA ALGUERSUARI

El professor Vilanova, fotografiat al seu domicili l'any 2002

TESTIMONI

El dia a dia cultural dels anys 40 vist per Antonio Vilanova

En el centenari del naixement del crític i professor, es recupera el seu diari de la Guerra Civil i l'autor d'aquest article comenta el seu diari inèdit de la postguerra

ADOLFO SOTELO VÁZQUEZ

El 22 de març passat va ser el centenari del naixement d'Antonio Vilanova (1923-2008). Amb aquest motiu i per recordar la memòria de qui va ser catedràtic de Literatura Espanyola de la Universitat de Barcelona i durant les dècades dels 50 i els 60 del segle passat, crític literari de referència des de les pàgines del setmanari *Destino*, Publicacions de la UB ha editat el *Diario* que va escriure durant els últims mesos de la Guerra Civil, a càrrec de la professora Alba Guimerà. En aquestes columnes vull donar notícia d'alguns passatges de les notes d'un diari fragmentari i encara inèdit (petit trencaclosques que estic construint) que va des del 1948 fins al 1952. Es tracta -ho dic amb un terme utilitzat per Cela- d'una glossa del món al voltant, en la qual sovint s'amalgamen confessions autobiogràfiques que transparen la seva personalitat, així com les seves últimes temptatives d'escriure novel·les o la constant passió per l'òpera i la música clàssica.

El primer passatge està datat el 22 de novembre del 48, en les últimes hores de l'estada de Vicente Aleixandre a Barcelona. Es tracta d'una breu anotació sobre la reunió feta a la tarda a casa del poeta Tomás Garcés.

Hi assisteixen Juan Ramón Masoliver, Martínez Barbeito i la seva dona, "una chica preciosa, exòtica, finíssima", Glòria Ros i "Vicente Aleixandre como invitado de honor. Larga disertación de Juan Ra-

món sobre nombres y apellidos judíos, que no sé hasta qué punto habrá divertido a Aleixandre. Masoliver es un hombre eternamente desorbitado en sus cosas. Nos ha contado que quiere reanudar la publicación de *Entregas de poesía*".

2 de desembre del 1948. Conferència de Josep M. de Sagarra a l'Ateneu sobre la seva traducció de la *Divina Comèdia*. Vilanova observa que "el vell patrici romà" estava "un poco azarado e inseguro al comenzar" atesa l'expectació que l'acte havia despertat. I anota: "Es preciso tener en cuenta que para los catalanistas de la resistencia en el acto de Sagarra, al dar una conferencia en castellano y en el Ateneo actual, constituye una traición vergonzosa y lo que se ha dado en llamar un acto flagrante de colaboracionismo. Por otra parte, [José] Pardo como Jefe de Prensa y propaganda, y los demás siervos del régimen que confunden la consciencia española con la mentalidad colonial, están contentísimos de su victoria política. Cuando es lo cierto que ni existe colaboracionismo, ni victoria política, sino esta trágica realidad que es la vida, que se impone a todos nosotros y nos fuerza a transigir, a disimular, a conceder y a ser hipócritas, para no perecer en la soledad y en la miseria".

5 de desembre del 1948. Antonio Vilanova ha assistit la tarda anterior a la representació de *Don Giovanni* de Mozart al Gran Teatre del Liceu. "Cómodamente arrellanado en la exquisita melodía mozartiana de la abertura...".

Al ressenyar la posada en escena de l'òpera (*Don Giovanni* es probablemente la més bella de totes les òperes de Mozart, així com el *Réquiem* de les òperes mozartianes)", anota: "No sé por qué, Mozart me recuerda siempre a Stendhal y sobre todo las páginas del *Henry Brulard*".

14 de febrer del 1949. Conferència de José María Pemán a l'Ateneu sobre "Los

capítulos barceloneses del *Quijote*". A la Sala de Juntas es reuneix un veritable conclave en espera del conferenciant: Luy Santa Marina, Sagarra, Félix Ros, Guillermo Díaz-Plaja, Martí de Riquer, Elisabeth Mulder, Àngel Zúñiga, José Pardo... Vilanova anota amb mal dissimulada astúcia: "Masoliver no ha venido, no sé si por principios poéticos o por resentimientos políticos. Aunque bien pudiera ser que por compromisos amorosos, pues no estaba Esther de Andreis".

Vilanova retrata lacònicament el conferenciant: "Pemán es un gran señor andaluz, de estatura prócer y hermosa cabeza de pelo blanco, que otorga dignidad señorial a su gesto erguido, lleno de nobleza". En contrast jutja "la vulgaridad agarranzada" del seu presentador, Luis de Galinso, "abyecto revistero provinciano, ascendido a director de un gran periódico".

/ "Pels catalanistes l'acte de Sagarra, que fa una conferència en castellà i a l'Ateneu actual, és una traïció"

/ "La vida, que s'imposa a tots nosaltres, ens força a transigir per no morir en la soledat i en la misèria"

/ "Una de les secretes tragèdies de la meua vida consisteix en la incertesa sobre el meu propi talent"

També es refereix al contingut de la conferència: "¿Qué trágico esto, tan español, del genio natural, desbordando en luminosas llamaradas de retórica toda posible creación reflexiva!". Afegint un comentari molt brillant, però potser poc rigorós: "Potro es gallardo, pero va sin freno, decía Góngora, minoritario, hermético y severo intelectual, del genio desbordado de Lope".

Les notes i el diari fragmentari són un bon compendi de la vida cultural barcelonina del bienni 1948-49, però també tenen moments d'autoreflexió, com el datat el 12 de setembre del 49: "Una de las secretas tragedias de mi vida consiste en la incertidumbre acerca de mi propio talento. No me refiero a mi competencia provisional ni a mi talento crítico y erudito, que creo cierto, sino a mi capacidad creadora. A veces me desespera la idea de que toda mi inmensa curiosidad intelectual, todo mi mundo de ideas y sentimientos se pierda como obra por falta de genio artístico. Ser un novelista sería mi ilusión mayor y mi máxima ambición estética".

Últim passatge. A propòsit d'un sopar el 21 de desembre del 1949 al Set Portes. Vilanova comparteix taula amb els Riquer, els Agustí, els Regueró i Esther de Andreis. A la tarda havien assistit a una conferència de l'arabista Emilio García Gómez.

L'endemà recorda al seu diari com va conèixer Joan Estelrich ("A los diecisiete años conocí a Estelrich y en su casa era recibido como un amigo entrañable y conversaba como un igual con quien era tan superior a mí en talento y experiencia humana sólo por la desmesurada amplitud de mis lecturas, por mi natural gravedad, impropia de un adolescente y por mi amistad con Ana María"), Josep M. de Sagarra, Carles Riba o Xavier Zubiri ("era yo un adolescente de diecinueve años cuando conocí a Xavier Zubiri a través de Asenchi [Madinaveitia], mi amiga más entrañable y más querida").

El lector pot intuir que, quan es clogui el present trencaclosques, aquestes notes (algunes de brevíssimes), aquest diari fragmentari, no només ens revelarà l'estatura d'un gran personalitat intel·lectual, sinó que serà un testimoni imprescindible de la vida cultural barcelonina de la immediata postguerra. /

Antonio Vilanova
Diario de un joven lector
Edicions de la UB
286 pàgines
18 euros